

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

- 5. Οικονομικές μεταβολές στη Δυτική Ευρώπη
- 7. Σταυροφορίες : α. Οι αιτίες
- δ. Η Τέταρτη Σταυροφορία
- ε. Η άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους

Η περίοδος 1054-1204 χαρακτηρίζεται από

■Βυζάντιο

- ✓ανάπτυξη της μεγάλης γαιοκτησίας
- ✓εντεινόμενη οικονομική διείσδυση των Ιταλών στη βυζαντινή επικράτεια
- ✓Προσωρινή ανασυγκρότηση του κράτους από τους Κομνηνούς με βαρύ τίμημα
- ✓Δυναστεία Αγγέλων: συνεχίζεται η καθοδική πορεία
- ✓Εξωτερικός τομέας: απώλειες εδαφών σε Ιταλία και Μ. Ασία [μάχη του Ματζικέρτ]

■Στη Δύση:

- Βελτιώθηκαν οι κλιματολογικές αλλαγές,
- η δημογραφική ανάπτυξη
- τεχνολογικά επιτεύγματα
- ανάπτυξη του εσωτερικού και διεθνούς εμπορίου και την αναβίωση των πόλεων
- Ενίσχυση πάπα σε βάρος των Γερμανών βασιλέων
- Σταυροφορίες

Μαρία Δεμοιρέου

5. Οικονομικές μεταβολές στη Δυτική Ευρώπη

α. Ο πληθυσμός και η γεωργία

Γεωργική επανάσταση

11^{ος} αιώνας

- οι πρώτες ενδείξεις μιας αρχόμενης ακμής
- Δυτική Ευρώπη και τη Βόρεια Ιταλία
- Αύξηση πληθυσμού:
 - ❖ Ανάμεσα στο 1100 και το 1300 οι κάτοικοι στις περιοχές αυτές από 45 εκατομμύρια έγιναν 75.
- Επέκταση καλλιεργούμενων εκτάσεων με εκχερσώσεις και αποξηράνσεις
- Αναζωογόνηση εμπορίου και βιοτεχνίας
- Ίδρυση πόλεων
- Επιστροφή χρήματος στις συναλλαγές

Εργασίες στην ύπαιθρο. Μικρογραφίες από ημερολόγιο του 12ου αι. Οξφόρδη, Bodleian Library.

Ποιες ασχολίες των χωρικών απεικονίζονται και σε ποιους μήνες αντιστοιχούν; Πώς συνδέονται με την ένδυση και τη διατροφή τους; Τι συμβολίζει η πρώτη εικόνα;

Μαρία Δεμοιράκου

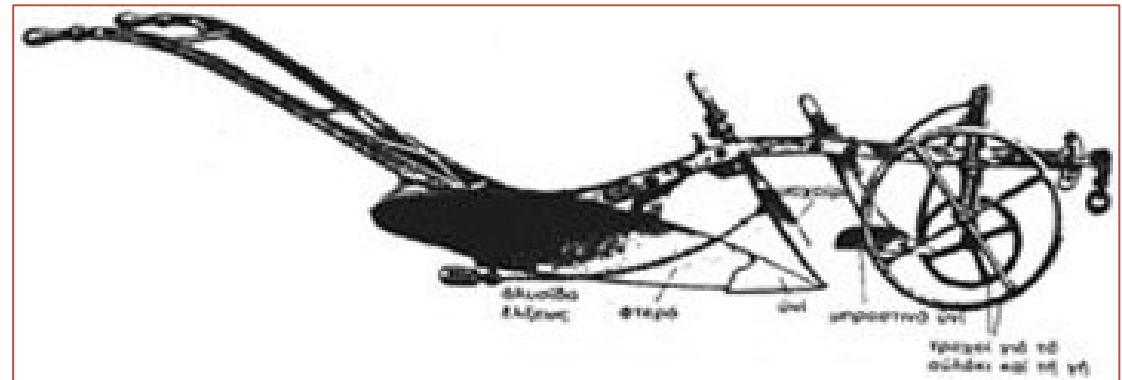
Η γεωργική επανάσταση

Τα χαρακτηριστικά της

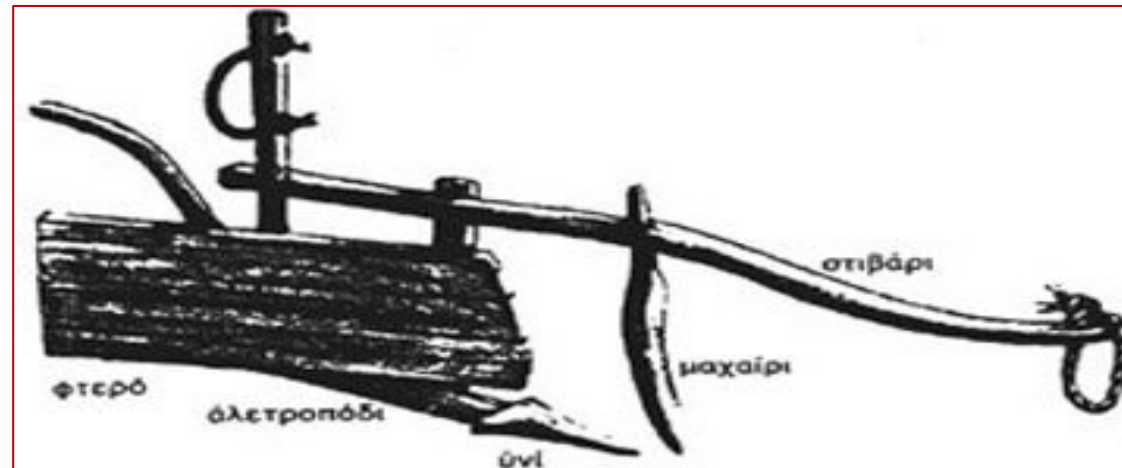
- αύξηση των καλλιεργούμενων εκτάσεων
- Αύξηση της συγκομιδής
- Τεχνολογικές καινοτομίες όπως είναι το τροχοφόρο άροτρο και η τετράτροχη άμαξα
- Τριζωνική καλλιέργεια

Αποτέλεσμα:

- Οι μεταβολές συνέβαλαν στην πραγματοποίηση του αγροτικού εποικισμού και στο σχηματισμό αστικών κοινοτήτων.

Τεχνολογική εξέλιξη κατά την περίοδο του Μεσαίωνα υπήρξε το άροτρο με τροχό

Με την προσθήκη αναστρεπτήρα στο άροτρο τον Μεσαίωνα, έγινε δυνατή η άροση σκληρών εδαφών

β. Οι πόλεις

- Ίδρυση πόλεων
- Επέκταση παλαιών οικιστικών πυρήνων
- Ανέγερση φρουρίων
- ο καταμερισμός της εργασίας
- **Νερόμυλος** κύρια πηγή ενέργειας
- 12^{ος} αιώνας: **ανεμόμυλος**
- κέντρα εντατικής οικοδόμησης και συναλλαγών
- κινητήριες δυνάμεις της παραγωγής
- Παράγουν και θέτουν σε κυκλοφορία εμπορεύματα,
- διαδίδουν τεχνικές και νέες ιδέες.
- Αναλαμβάνουν κοινωνικοοικονομικό και πνευματικό ρόλο που διαδραμάτιζαν οι μονές στον Πρώιμο Μεσαίωνα.

Εμπορικός δρόμος μεσαιωνικής πόλης. Μικρογραφία σε χειρόγραφο του 15ου αι.

Ανεμόμυλος κατάλληλος για την άλεση δημητριακών

Φτερωτή νερόμυλου για τη εκμετάλλευση της ενέργειας του νερού

Αναπαράσταση εσωτερικού υδρόμυλου

γ. Το εμπόριο

- Η πρόοδος του οφείλεται στο αγροτικό πλεόνασμα που διατίθεται στις πόλεις.
- Εμφάνιση εμπορικών δραστηριοτήτων τον 11^ο και ανάπτυξη τον 12^ο αι.
- Εμπορικοί δρόμοι
- Οδικοί άξονες που συνδέουν τα έσχατα σημεία της Χριστιανοσύνης
- δρόμοι που κατευθύνονται προς τα μεγάλα μουσουλμανικά και βυζαντινά κέντρα της Μεσογείου.

Τα μεγάλα εμπορικά κέντρα

- οι ιταλικές ναυτικές πόλεις βενετία, Γένοβα, Πίζα
- η [Μπρυξ](#) και η Βρέμη
- Βενετία και την Πράγα : εβραίοι και χριστιανοί έμποροι διακινούν :
 - ✓ δούλους,
 - ✓ προϊόντα πολυτελείας
 - ✓ και καταναλωτικά αγαθά (γούνες, μπαχαρικά, χρωματιστά υφάσματα της Φλάνδρας, αλάτι, ξύλο, σίδηρος, σιτάρι κ.ά.)

*Εμπορικός δρόμος της μεσαιωνικής Φλωρεντίας.
Αναπαράσταση.*

Μαρία Δεμοιράκου

ο θεσμός των εμποροπανηγύρεων

- αρχίζει να διαδίδεται από τα τέλη του 12ου αιώνα
- Φλάνδρα Καμπανία
- Προικισμένες με προνόμια
- αποτελούν στην ουσία μια διαρκή αγορά
- Δραστηριότητα:
 - ✓ Πωλούνται εμπορεύματα
 - ✓ γίνονται και ανταλλαγές νομισμάτων από ειδικευμένους αργυραμοιβούς-τραπεζίτες
 - ✓ χορηγούνται πιστώσεις κυρίως από εβραίους επιχειρηματίες και από τις πλούσιες μονές

Μικρογραφία με την αγορά της πόλης Μπολόνια, στη βόρεια Ιταλία. 15ος αιώνας, Μπολόνια (Ιταλία), Δημοτικό Μουσείο.

5.8

Μικρογραφία που εικονίζει το Παρίσι. Φαίνονται τα τείχη και έμποροι που μεταφέρουν εμπορεύματα από τον ποταμό Σηκουάνα. 14ος αιώνας, Παρίσι, Εθνική Βιβλιοθήκη της Γαλλίας.

Ναυτικές εταιρείες

- γενικεύεται από το 12ο αιώνα η πρακτική της συγκρότησης ναυτικών εταιρειών που αποκομίζουν τεράστια κέρδη (Βενετία, Γένουα)
- ΚΑΤ'Α ΣΥΝΕΠΕΙΑ
- οι πρώτες εκδηλώσεις του χρηματοπιστωτικού συστήματος

Σύσταση εμπορικής εταιρίας

9 Απριλίου 1248

Εγώ, ο Ντ. Λεκλέρκ από την Μοντομπάν, αναγνωρίζω και ομολογώ σε σένα, Μπ. Λαπόρτ, ότι έχω λάβει για λογαριασμό της εταιρίας μας, 174 λίρες, στην οποία οφείλω να τοποθετήσω και εγώ 87 λίρες. Στο πλαίσιο αυτής της συμφωνίας και με άλλες εντολές που έχω, θα μεταβώ, με το θέλημα του Θεού, στον Άγιο Ιωάννη της Ακρας ή στη Σικελία, ή όπου αλλού είναι αναγκαίο, για το δικό σου και δικό μου όφελος και για το μισό κέρδος που πρέπει να έχω και για το άλλο μισό που δικαιούσαι. Και σου υπόσχομαι με τη συμφωνία αυτή να ενδιαφέρομαι για τις υποθέσεις της εταιρίας μας [...]. Και σου υπόσχομαι να σου επιστρέψω όλο το κεφάλαιο με 50% κέρδος και να σου πω την αλήθεια και να είμαι τίμιος μαζί σου [...]. Μάρτυρες [...].

L. Miancard, Documents inedits sur le commerce de Marseille au Moyen Age, εκδ. Balatir-Feissat, Μασσαλία, 1884, 35.

- Σε τι εξυπηρετούσε τους εμπόρους η σύσταση εταιριών;
- Στη συγκεκριμένη περίπτωση ποιο είναι το ποσοστό συμμετοχής στο εταιρικό κεφάλαιο του κάθε μέρους και ποιο το ποσοστό του κέρδους; Γιατί;

Η μεταφορά των εμπορευμάτων

στην ξηρά
χρησιμοποιούνται μεγάλες
**τετράτροχες άμαξες ή
καραβάνια ημιόνων.**

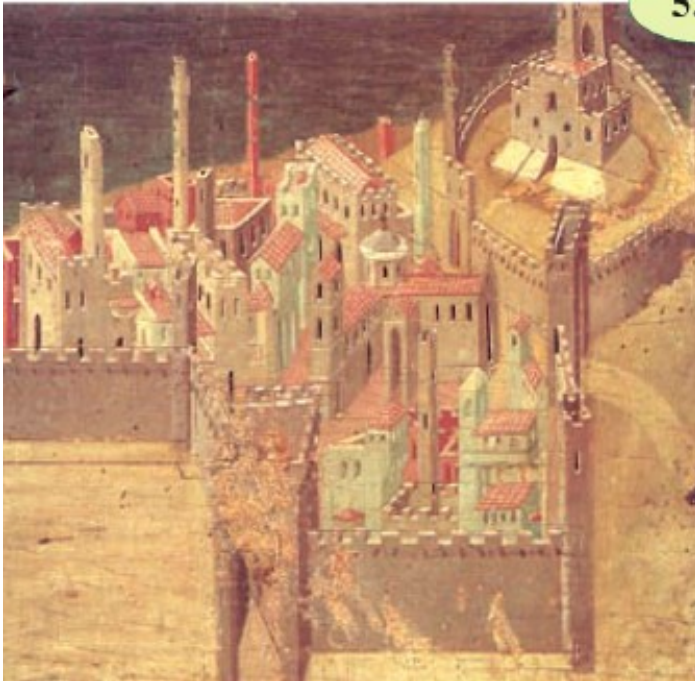
Στη θάλασσα το εμπόριο
διεξάγεται με **γαλέρες και
κόγκες** (τύπος πλοίων του
Βορρά).

περί το 1200 καθιερώνεται
η χρήση της **πυξίδας και
του πρυμναίου πηδαλίου.**

*Το λιμάνι της
Μπριζ.
Παρίσι Εθνική
Βιβλιοθήκη.*

Τα ιερά προσκυνήματα

Πίνακας του Αμπρότζιο Λορεντσέτι. Είναι ο παλιότερος πίνακας που εικονίζει μια πόλη στη μεσαιωνική δυτική Ευρώπη. Ο καθεδρικός ναός, η πλατεία, το δημαρχείο και η κεντρική αγορά έδιναν σε κάθε πόλη τον ξεχωριστό της χαρακτήρα. 14ος αιώνας, Σιένα (Ιταλία), Εθνική Πινακοθήκη.

- Παρά τις δυσκολίες η κινητικότητα των ανθρώπων του Μεσαίωνα είναι σχετικά μεγάλη. Μοναχοί, φοιτητές, διανοούμενοι και αγρότες ταξιδεύουν συνεχώς. Τα πρωτεία, όμως, κατέχουν, οι προσκυνητές. Άνδρες και γυναίκες ταξιδεύουν για να εκπληρώσουν κάποιο τάμα και να προσκυνήσουν κάποιο θαυματουργό λείψανο αγίου σε ένα μοναστήρι ή εκκλησία.
- Κυρίως, όμως, ο προορισμός των προσκυνητών ήταν ένα από τα τρία μεγάλα προσκυνήματα της δυτικής χριστιανοσύνης, δηλαδή η Ρώμη, τα Ιεροσόλυμα και ο άγιος Ιάκωβος της Κομποστέλλα στην Ισπανία.
- Για τους χριστιανούς του Μεσαίωνα το προσκύνημα σε ένα από τους ιερούς τόπους ήταν μια δυνατή συγκίνηση και όνειρο ζωής. Αυτό τους βοηθούσε να υπομείνουν τις μεγάλες ταλαιπωρίες και τους κινδύνους ενός μεσαιωνικού ταξιδιού από θάλασσα και ξηρά.

7. Σταυροφορίες

*Η Άλωση της Κωνσταντινούπολης
από τους Σταυροφόρους.
Τοιχογραφία από την αίθουσα του
Μεγάλου Συμβουλίου, στο
Ανάκτορο των Δόγηδων, Βενετία.*

Τι ήταν οι Σταυροφορίες

ήταν μια κίνηση που εκδηλώθηκε στη Δύση τον 11ο αι., προήλθε από πρωτοβουλία των παπών και απέβλεπε στην απελευθέρωση του Παναγίου Τάφου και των Αγίων Τόπων που είχαν κατακτήσει οι Σελτζούκοι (1077).

Η πολιορκία της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους στα 1204.
Μικρογραφία χειρογράφου, 15ος αιώνας.
Paris, Bibliotheque de l' Arsenal, MS 5090, fol. 214.
© Bibliotheque de l' Arsenal, Paris

α. Οι αιτίες
Πότε και πού γεννιέται η
ιδέα των σταυροφοριών και
γιατί:

□γεννήθηκε στη Δυτική Ευρώπη στη διάρκεια του 11ου αι.,

□προήλθε από το συνδυασμό δύο παραγόντων:

- της αναβίωσης της αρχαίας παράδοσης των προσκυνημάτων στους Αγίους Τόπους στη διάρκεια του 10ου αι

- της έντονης φημολογίας στη Δύση από το τέλος της χιλιετίας, για ωμότητες σε βάρος των προσκυνητών από την πλευρά των Αράβων και των Τούρκων.

*Η κατάληψη της Αντιόχειας από τους σταυροφόρους (3 Ιουνίου 1098). Μικρογραφία γαλλικού χειρογράφου του 14ου αι. (Chantilly, Μουσείο Conde).
Μαρία Δεμοιράκου*

Οι αραβικές και τουρκικές ωμότητες

- Άραβες και Τούρκοι κύριοι και προστάτες των Χαλιφών από το 1055
- Κατάκτηση Συρίας και Ιεροσοολύμων
- Χρονογράφοι της Δύσης τον 12^ο αιώνα θεωρούν κύρια αιτία για τις σταυροφορίες τον φανατισμό των Τούρκων
- Οι παραπάνω αιτιάσεις δεν επιβεβαιώνονται από την ιστορική έρευνα

Το 1099 οι σταυροφόροι πήραν την **Ιερουσαλήμ** και ίδρυσαν **λατινικά κράτη** στη Συρία και την Παλαιστίνη.

6.35

Σημείωση: Τον 11ο και το 12ο αιώνα έγιναν συνολικά οκτώ σταυροφορίες. Η Α΄ Σταυροφορία έγινε το 1096--1099. Οι σταυροφορίες σταμάτησαν το 1291 όταν οι Μαμελούκοι σουλτάνοι κατέλαβαν το τελευταίο οχυρό που κρατούσαν οι σταυροφόροι στην Παλαιστίνη. Στην Δ΄ Σταυροφορία οι σταυροφόροι και οι Βενετοί στράφηκαν ενάντια στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία και την κατέκτησαν.

Ποια ήταν τα πραγματικά αίτια;

- Οι πάπες, είχαν προσδώσει χαρακτήρα ιερού πολέμου στην επιχείρηση ανάκτησης (Reconquista) των χριστιανικών εδαφών της Ισπανίας από τους Άραβες
- Οι πάπες είχαν την πρωτοβουλία για τις σταυροφορίες
- Ευκαιρία για τον παπισμό να ενισχύσει τη θέση του έναντι των γερμανών ηγεμόνων και ιδιαίτερα του Ερρίκου του Δ΄
- Τα οικονομικά προβλήματα της Δύσης (βλ. Παράθεμα)

Σκηνές από την επίσκεψη του Ουρβανού Β΄ στη Γαλλία. Μικρογραφία. Χειρόγραφο του 12ου αι. (Παρίσι, Εθνική Βιβλιοθήκη)

Κάτω: Ο πάπας Ουρβανός Β' κηρύσσει την Σταυροφορία ενώπιον του Φιλίππου Α'. Μινιατούρα από το χειρόγραφο: Μεγάλο Χρονικό της Γαλλίας, 1455-1460 Πηγή: Βικιπαίδεια

Βυζάντιο και σταυροφορίες

- Η ιδέα της σταυροφορίας ήταν ξένη προς το Βυζάντιο
- Οι πάπες, στον αγώνα τους κατά του Ερρίκου Δ', επιδίωκαν την υποστήριξη των βυζαντινών αυτοκρατόρων..
- Ο Αλέξιος χρειαζόταν μισθοφόρους για να αντιμετωπίσει τους εξωτερικούς εχθρούς της και είχε προσπαθήσει να στρατολογήσει μισθοφόρους από τη Δύση.
- Δεν ανέμενε σταυροφόρους αλλά μισθοφόρους.
- Γι' αυτό και όταν οι σταυροφόροι έφτασαν στην Κωνσταντινούπολη έγιναν δεκτοί με δυσπιστία.

• Ο Αλέξιος Α΄ και η πρώτη σταυροφορία

Ο Αλέξιος στοχάστηκε ότι δεν ήταν σε θέση να σηκώσει μόνος του το βάρος αυτού του πολύ σημαντικού αγώνα και συνειδητοποίησε ότι ήταν ανάγκη να συμμαχήσει με τους Ιταλούς. Αυτό έγινε με προφάσεις, έξυπνη χειραγώγηση και επιδεξιότητα. Πράγματι βρήκε μια θεόσταλτη πρόφαση στο ότι οι Λατίνοι θεωρούσαν ανυπόφορο που οι Τούρκοι έλεγχαν τα Ιεροσόλυμα και το ζωοποιό τάφο του Σωτήρα Χριστού. Έστειλε πρεσβείες στον επίσκοπο της πρεσβυτέρας Ρώμης και σ' αυτούς που ονομάζονται βασιλείς και ευγενείς σ' αυτές τις περιοχές της Δύσης και, επιστρατεύοντας κατάλληλα επιχειρήματα, παρακίνησε πολλούς να εγκαταλείψουν τις πατρίδες τους και πέτυχε να τους κατευθύνει προς αυτό το σκοπό.

Γι' αυτό χιλιάδες και μυριάδες από αυτούς [...] διέσχισαν το Ιόνιο προς την Κωνσταντινούπολη. Ο Αλέξιος, αφού αντάλλαξε όρκους πίστης και έκανε συνθήκες μ' αυτούς, εκστράτευσε στην Ανατολή και [...] ανάγκασε γρήγορα τους Πέρσες να εγκαταλείψουν τις χώρες των Ρωμαίων, απελευθέρωσε τις πόλεις και αποκατέστησε τη ρωμαϊκή δύναμη στην Ανατολή.

• Θεόδωρος Σκουταριώτης (ιστορικός 13ου αι.), στο: Κ. Σάθας, *Bibliotheca Graeca medii aevi* (Παρίσι 1894), τ. 2, 184-185.

Εναρξη Α Σταυροφορίας

- Το Νοέμβριο του 1095 ο πάπας Ουρβανός Β' κήρυξε την Πρώτη Σταυροφορία
- ο πάπας κάλεσε τους πιστούς σε ιερό πόλεμο κατά των Αράβων για την απελευθέρωση των Αγίων Τόπων και έκλεισε το λόγο του με το σύνθημα: «Ο Θεός το θέλει»

- **Ο πάπας κηρύσσει τη Σταυροφορία**

Γενναιότατοι στρατιώτες... Μην αφήνετε να σας κρατήσει στην πατρίδα ούτε η ιδιοκτησία ούτε η οικογενειακή φροντίδα. Γιατί αυτή η χώρα, που περιβάλλεται από όλες τις μεριές από θάλασσα και οροσειρές, είναι υπερπλήρης από σας. Δεν της περισσεύουν τα πλούτη. Μόλις και μεταβίας μπορεί να θρέψει αυτούς που την καλλιεργούν. Γι' αυτό αλληλοτρώγεστε και σπαράζετε μεταξύ σας. Πάψτε πια τις εχθρότητες, ας σταματήσουν οι διαφωνίες κι ας πάρουν τέλος οι πόλεμοι μεταξύ σας αφήστε κάθε μίσος και διχογνωμία να κοιμηθούν. Πάρτε το δρόμο για τους Αγίους Τόπους, ελευθερώσετε αυτή τη γη από το γένος του Διαβόλου και υποτάξτε τη σε σας. Η βασιλική πόλη (Ιερουσαλήμ)... είναι τώρα αιχμάλωτη από τους εχθρούς της και έχει υποφέρει τόσο...ώστε να έχει καταργηθεί η λατρεία...Γι' αυτό το λόγο αναλάβετε αυτό το ταξίδι για την άφεση των αμαρτιών σας και εξασφαλίστε την αθάνατη δόξα του Βασιλείου των Ουρανών".

- Από το έργο του ιστορικού Γουλιέλμου από την Τύρο *Historia rerum in partibus transmarinis gestarum*, στο: *Select Documents of European History*, έκδ. Laffan, Νέα Υόρκη 1929, 55-56.

Τα αποτελέσματα των τριών σταυροφοριών (εκτός ύλης)

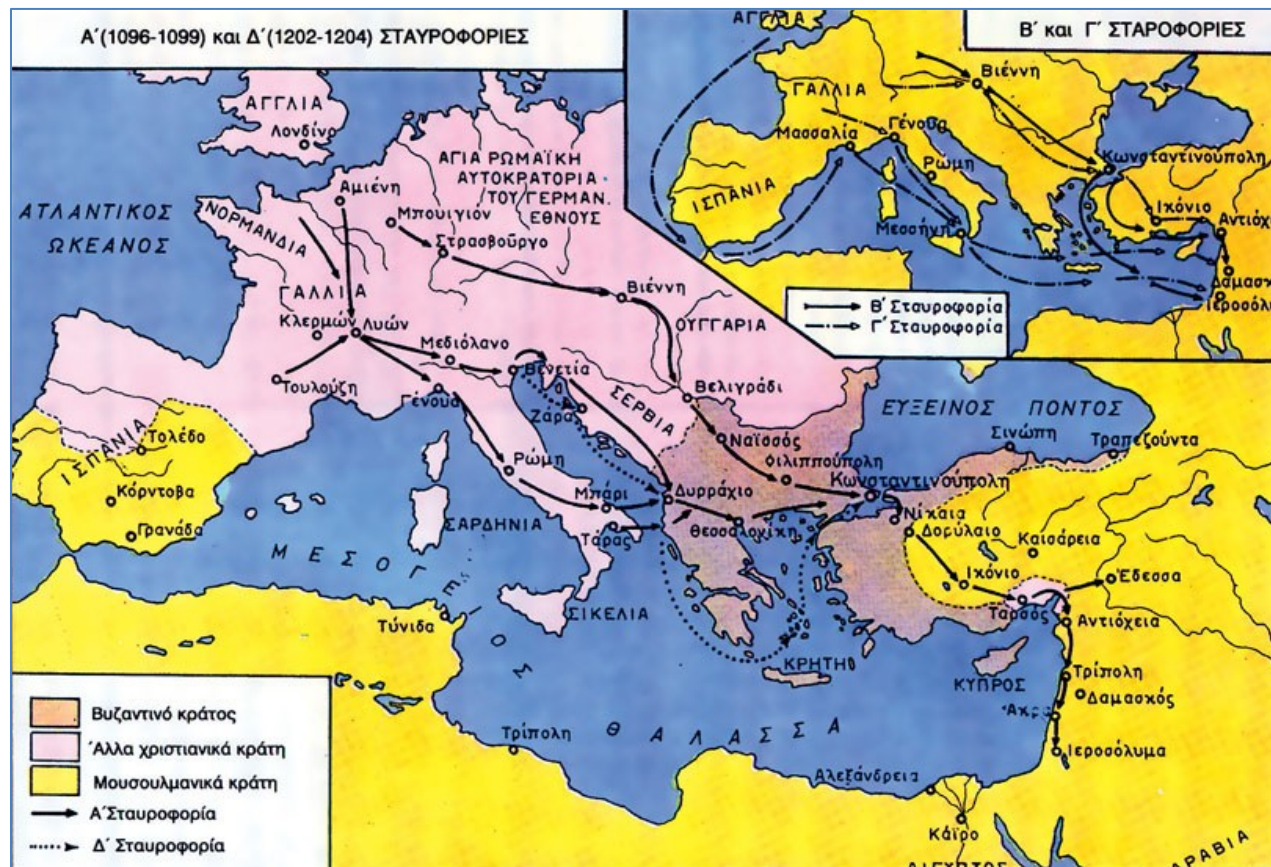
- Ουσιαστικά κανένας από τους επισήμως προβληθέντες ή απώτερους στόχους των τριών πρώτων σταυροφοριών (κατάκτηση Αγίων Τόπων, παροχή βοήθειας στους Έλληνες, συνένωση της Χριστιανοσύνης) δεν πραγματοποιήθηκε.
- Η κατάκτηση των Αγίων Τόπων δεν διήρκεσε για πολύ.
- Το μίσος Χριστιανών και Μουσουλμάνων αναζωπυρώθηκε.
- Οι τρεις πρώτες σταυροφορίες αύξησαν επίσης την εχθρότητα μεταξύ Ελλήνων και Λατίνων, με αποτέλεσμα η Τέταρτη Σταυροφορία να οδηγήσει στην άλωση της Κωνσταντινούπολης
- Τέλος, στο πλαίσιο των κοινών εκστρατειών οξύνθηκαν οι αντιπαλότητες: οι προσωπικοί ανταγωνισμοί των ηγετών, οι εθνικοί ανταγωνισμοί, οι αντιθέσεις μεταξύ κληρικών και λαϊκών, μεταξύ των γηγενών Λατίνων και των νέων σταυροφόρων που έφταναν από τη Δύση.
- Από οικονομική άποψη τα οφέλη για τους σταυροφόρους ήταν περιορισμένα
- η Εκκλησία περισσότερα έχασε, παρά κέρδισε

δ. Η Τέταρτη Σταυροφορία

Το κλίμα στην αυτοκρατορία τον 12^ο αι.

- ✓ Το Βυζάντιο απειλείται από τους Νορμανδούς
- ✓ Οξυμένες σχέσεις με τους Βενετούς
- ✓ Ο γερμανός αυτοκράτορας Ερρίκος Δ' επεξεργαζόταν επεκτατικά σχέδια σε βάρος της αυτοκρατορίας
- ✓ Πολιτική, στρατιωτική και οικονομική αδυναμία της αυτοκρατορίας εμφανέστατη

Περί της Δ σταυροφορίας

Σε ποιον οφείλεται η ιδέα της Δ' σταυροφορίας

✓ Στον πάπα Ιννοκέντιο

Ποια ήταν τα χαρακτηριστικά αυτής της ιδέας;

✓ Διάχυτη θρησκευτικότητα

✓ Ανάμεικτη με το ιπποτικό αίσθημα

✓ Ασαφής και απροσδιόριστος σκοπός

Ποιος ορίστηκε αρχηγός;

✓ Ο Βονιφάτιος ο Μομφερατικός

Ποιος ήταν ο τόπος συγκέντρωσης;

✓ Η Βενετία

Ποιος ήταν ο προορισμός

✓ Η Αίγυπτος ή η Συρία

Παναγία ένθρονη βρεφοκρατούσα, από την ψηφιδωτή παράσταση της ασίδας του ιερού της Αγίας Σοφίας στην Κωνσταντινούπολη. Η παράσταση χρονολογείται περίπου στα 867.

Δ Σταυροφορία και Βενετία

Πότε υπογράφηκε η σύμβαση με την Γαληνότατη Δημοκρατία και τι προέβλεπε

✓ Τον Απρίλιο του 1201

✓ Η Γαληνότατη Δημοκρατία ανέλαβε να μεταφέρει με το στόλο της στην Ανατολή και να εφοδιάζει με τρόφιμα τα στρατεύματα επί ένα έτος έναντι αμοιβής

Ποιος πρότεινε την ιδέα της επίθεσης στην Κων/λη; Γιατί;

✓ Ο Ισαάκιος Β Άγγελος για την αποκατάστασή του στο θρόνο.

✓ Ενδιάμεσος σταθμός Σταυροφορίας η Κέρκυρα.

✓ Οι σταυροφόροι έφτασαν μπροστά στα τείχη της Κωνσταντινούπολης τον Ιούνιο του 1203

Αλέξιος Ε' Μούρτζουφλος, ο τελευταίος βυζαντινός αυτοκράτορας πριν την άλωση της πόλης από τους Λατίνους στα 1204. Μικρογραφία από τη Χρονογραφία του Νικήτα Χωνιάτη.

*ε. Η άλωση της
Κωνσταντινούπολης από τους
Σταυροφόρους 13 Απριλίου 1204*

- Οι Λατίνοι κατέλαβαν την Κωνσταντινούπολη στις 17 Ιουλίου του 1203 και αποκατέστησαν τον Ισαάκιο.
- Δεν έφυγαν μετά την κατάληψη και αποκατάσταση του Ισαάκιου
- Παρέμειναν για να διαχειμάσουν.
- Η αλαζονική συμπεριφορά των Λατίνων προκαλεί αντιπαραθέσεις με τους κατοίκους της Πόλης.
- Οι Λατίνοι επιβάλλουν φόρους.
- Πραξικόπημα Αλέξιου Ε' Δούκα Μούρτζουφλου
- Διανομή της Ρωμανίας τον Μάρτιο του 1204

«Από τότε που χτίσθηκε ο κόσμος
δεν πάρθηκαν τόσα λάφυρα από
μία και μόνο πόλη»

**Γοδεφρείδος ο μαρεσάλης της
Καμπανίας.**

«τα λάφυρα ήταν τόσο πολλά που
κανείς δεν ήξερε να πει
πόσα, χρυσάφι και ασήμι και
σκεύη και πολύτιμα πετράδια και
μετάξια και γούνινα φορέματα
από γκρίζο σκίουρο και από
ερμίνα και όλα τα ακριβά
πράγματα που βρέθηκαν ποτέ στη
γη».

Βιλλαρδουίνος

Η άλωση

•13 Απριλίου 1204: Η άλωση

- Ο αυτοκράτορας Ιωάννης Μούρτζουφλος τρέπεται σε φυγή.
- Άγριες οι διαθέσεις των σταυροφόρων, δίκαιο του κατακτητή
- Οι σφαγές και οι λεηλασίες ξεπέρασαν κάθε προηγούμενο.
- Πολύτιμα έργα τέχνης διοχετεύτηκαν στη Δύση, για να κοσμήσουν τους καθεδρικούς ναούς και τους πύργους των ευγενών.

- Ο Γάλλος ιστορικός Βελλεαρδουίνος, που ακολουθούσε τη Σταυροφορία γράφει:
«Όταν αντικρίσαμε την Κωνσταντινούπολη, δεν μπορούσαμε να πιστέψουμε ότι υπάρχει άλλη τόσο πλούσια πόλη παρόμοια με αυτή. Τα ψηλά τείχη, οι πλούσιοι πύργοι, τα ανάκτορα και οι μεγάλες εκκλησίες, που ήταν τόσες πολλές ώστε κανείς δεν μπορεί να πιστέψει πως τις είδε όλες. Κανένας από μας δεν ήταν τόσο σκληρός, ώστε να μην αισθανθεί το δέρμα του να ανατριχιάζει. Γιατί ποτέ άλλος λαός, από την απαρχή του κόσμου, δεν ανέλαβε μια τόσο μεγάλη επιχείρηση όσο εκείνη της δικής μας επίθεσης».

Will Durant,
Πολιτισμού

Παγκόσμια Ιστορία

Σημασία γεγονότος

Με την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους αρχίζει η μακρά περίοδος της Φραγκοκρατίας στον ελλαδικό χώρο, η οποία διαρκεί σε ορισμένες περιοχές μέχρι το 17ο αιώνα

Ένας από τους θησαυρούς που κλάπηκε από την Πόλη και μεταφέρθηκε στη Βενετία ήταν τα τέσσερα χάλκινα άλογα του Λύσιππου. Τοποθετήθηκαν στην πρόσοψη της βασιλικής του Αγίου Μάρκου στη Βενετία το 1254 μ.Χ. Τα αγάλματα αυτά αποτελούσαν τμήμα ενός μεγαλύτερου συμπλέγματος που παρίστανε ένα τέθριππο και αποδίδονται στον Λύσιππο, τον προσωπικό γλύπτη του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Ο Θεοδόσιος μετέφερε τα αγάλματα στο τέλος του 8ου αρχές 9ου αιώνα μ.Χ. από τη Χίο στην Κωνσταντινούπολη προκειμένου να διακοσμήσει τον Ιππόδρομο

Μαρία Δεμοιράκου

Η Ιστορία μέσα από την τέχνη

Ο αποκεφαλισμός ενός Κωνσταντινουπολίτη κατά τη διάρκεια της Άλωσης του 1204.

Το γεγονός της γενικευμένης σφαγής συμβολοποιείται σε ψηφιδωτό του 1213 στον Άγιο Ιωάννη της Ραβέννας

Μαρία Δεμοιράκου

Μαρτυρίες

- Θρήνος για τη χαμένη Πόλη
«Ω πόλη, βασίλισσα των πόλεων, ποιος είναι εκείνος που μας παίρνει από σένα, όπως τα παιδιά από την αγαπημένη τους μητέρα; Τι θα γίνουμε; Πού θα πάμε; Ποια παρηγοριά θα βρούμε, γυμνοί καθώς είμαστε, όπως ήρθαμε στον κόσμο, και άστεγοι σαν τα πουλιά;».
- «...Εβλεπε κανείς όχι μόνον τις ιερές εικόνες του Χριστού να θραύονται με αξίνες και να ρίπτονται στο χώμα και τα στολίδια τους να αποσπώνται χωρίς φειδώ και προσοχή και να ρίχνονται στη φωτιά, αλλά και τα σεπτά και πανάγια σκεύη να αρπάζονται με θράσος από τους ναούς, να ρίχνονται στη φωτιά και να παρέχονται στα εχθρικά στρατεύματα ως απλός άργυρος και χρυσός».
- **Νικήτας Χωνιάτης, ιστορικός της αλώσεως της πόλης**

Ο ιστοριογράφος Νικήτας Χωνιάτης, που απεικονίζεται εδώ, μας δίνει στο έργο του πληροφορίες για τα τελευταία χρόνια των Κομνηνών και των Αγγέλων. Μικρογραφία χειρογράφου, 14ος αιώνας.